

Ytterhogdals- Överhogdals- och Ängersjö församling.

Bakgrund/historik

GRÄNSTRAKTER

Under flera perioder har Jämtland och Härjedalen tillhört Norge/Danmark. Det innebär att Ytterhogdal- Överhogdals- och Ängersjö församling ligger i ett område där det har varit mycket oro och stridigheter genom tiderna. Ytterhogdal och Ängersjö har alltid tillhört Sverige medan Överhogdal tillhörde Norge vissa perioder. Den gamla riksgränsen gick mellan Älvros och Ängersjö samt mellan Överhogdal och Ytterhogdal. Detta faktum har troligen haft en viss betydelse för sockenbildningen i vårt område och senare bildandet av församlingar och pastorat.

Vid freden i Brömsebro, år 1645, överlämnade Norge Jämtland och Härjedalen permanent till Sverige. Kvar finns idag lämningar efter Skansar (befästningsvärn) på flera platser.

Nedan följer en kortfattad beskrivning av tillkomsten av vårt pastorat, de olika församlingarna - sammanslagning och dess kyrkor.

Ytterhogdal befolkades, enligt tradition, från Ljusdalsområdet. Tidigaste området som befolkades var sannolikt Fåssjö. Efter Digerdöden och avfolkning från byn flyttades detta centrum till Ytterhogdal, som då kom att bestå av tre "byar"; Viken, Östansjö och Västansjö. Dessa områden tjänade som utmarker till bönder från Ljusdal och Färila. Stora rikedomar fanns i Hogdalsområdet i form av fiskerätter och pälsdjur. Man (bönder) helt enkelt tog områden i besittning. Sannolikt var det också dessa bönder som byggde en kyrka här. Ytterhogdal blev egen socken redan 1402 och tillhörde fram till 1562 Ljusdals pastorat. Efter det blev Ytterhogdal eget pastorat men eftersom det var ett i ekonomiskt hänseende svagt pastorat tillfördes Haverö som en Annexkyrka. Att dela Kyrkoherde och Komminister visade sig i längden oekonomiskt och opraktiskt bl a på grund av avstånd och två prästgårdar att underhålla, så 1819 blev Haverö eget pastorat.

I **Överhogdal** fanns redan under medeltiden ett kapell under Svegs Pastorat, och tillhörde då Trondheims Stift. Någon gång troligen ganska snart efter freden 1645 byggdes en kyrka på samma plats och församlingen kom att tillhöra Uppsala Stift. Då närmaste präst fanns i Lillhärdal (ca 9 mil bort) fick man prästbesök endast 2-3 ggr per år. Efter begäran flera gånger från Överhogdalsborna blev kyrkan överförd till Ytterhogdal 1814.

Före 1863 tillhörde **Ängersjö** Gävleborgs län. På andra ställen i vårt land finns inventarier från den katolska tiden. I Ängersjö kyrka finns ett rökelsekar från 1100-talet av vilket man kan dra den slutsatsen att det redan under medeltiden förekom gudstjänster där. I anteckningar från 1890 kan man läsa att när kyrkan byggdes fanns det 4 bönder i Ängersjö. Om denna sägen skulle vara sann så skulle kyrkan ha byggts på 1500-talet. Skatteunderlaget var inte stort men räkenskapsböckerna visar att många gåvor skänktes till kapellet. Under tiden 1669-1751 hade man haft inkomster på 1038 dlr 29 ½ öre. Och med utgifter på 711 dlr 11 öre så blev nettot 372 dlr 18 öre. Fram till 1839 förvaltades kassan utan ersättning av kyrkvärden.

År 1865 kom Ytterhogdal och Överhogdal samt Ängersjö Kapellag att tillhöra Härnösands Stift.

KYRKORNA I NUTID

Ytterhogdals Kyrka. 1809.

Den första sockenkyrkan, i Ytterhogdalsbygden, byggdes i Fåssjö. Det var vid den tiden bygdens centrum. På 1300-t härjade digerdöden i trakten och man flyttade centrum till Ytterhogdal. En ny kyrka uppfördes och förändrades i omgångar för att så småningom få det utseende den har idag. Den nuvarande kyrkan byggdes 1799-1808. Ända till 1833 användes den gamla predikstolen samt en del andra inventarier. Den nya predikstolen placerades över altaret. Placeringen av predikstolen över altaret kan ha sin förklaring i att man ville ge predikan en mer framskjuten plats i gudstjänsten. Efter ett beslut i Överintendentämbetet 1887 togs möjligheten bort till denna placering vid nybyggnationer. Ett Krucifix från 1600-t finns bevarat.

Överhogdals Kyrka. 1466.

Den första kyrkan invigdes midsommardagen 1466. Platsen är densamma som den nuvarande kyrkan står på. Torn och sakristia kom till på 1850-t. År 1949 påbörjades en stor renovering men pga brist på medel avbröts arbetet. Först 1956 kunde man fortsätta. Av inredningen kan nämnas predikstolen från 1740-talet och likaså den gamla altarringen och nummertavla från 1700-t. Liksom i Ytterhogdals kyrka var predikstolen först placerad ovanför altaret men flyttades i samband med renoveringen på 1950-t till sin nuvarande plats.

I en av kyrkbodarna hittades 1910 en vävnad, Överhogdalstapeten, som numer finns på museet på Jamtli. Tapeten är den äldsta kända i Europa, bevarad ovan jord. Dateringen visar att den är från 800 – 1100-tal. På Forngården i Överhogdal finns en kopia av väven.

Ängersjö Kyrka. 1780-tal.

Ängersjö nuvarande kyrka invigdes 1782 av kung Gustav III. Kapellkyrkans äldsta räkenskapsbok börjar 1669 vilket innebär att en kyrka fanns då. I januari 1700 förrättades visitation, vid vilken man började diskutera att anlägga en egen kyrkogård och begravningsplats. Tidigare begravde man sina döda i Ytterhogdal. Invigningen av den nya kyrkogården skedde 1717, med gravsättningen av en 6-årig pojke. Även i denna kyrka var predikstolen placerad ovanför altaret men flyttades vid en renovering 1931.

Sammanfattningen nertecknad av

Solveig Haugen, Storån

Källor:

Karin Preusler; *Ytterhogdal – en gränsbygd*

Klarkullens Förlag AB; *Våra Kyrkor*

Erik Modin; *Hogdalssocknarnas Kyrkliga Minnen*

Ingrid Telhammar; *Överhogdals Kyrka*

Sverket Johansson; *Inför Ytterhogdals kyrkas 200-års jubileum*

Ytterhogdals kyrka

Överhogdals kyrka

Ängersjö kyrka

